

KÉT MODENAI CORVIN-CODEX TÖRTÉNETE.

CSONTOSI JÁNOSTÓL.

— Második közlemény. —

Ezen közleményben adjuk azon levéltári és diplomáciai okmányokat, melyeknek alapján a két modenai Corvin-codexet revindikálnnk sikerült.

1.

*A karok és rendek üzenete a főrendekhez, melyben a Nemzeti Múzeum művelődési missióját kiemelve ezeknek figyelmét a gróf Ráday-könyvtár és a Kovachich-féle kéziratgyűjteményre felhívják s megszerzésüket a Nemzeti Múzeum számára ajánlják.**

1840 máj. 1.

Minekutánna a' nemzeti Musaeum felállításában az Ország Rendei leginkább arról kívántak gondoskodni, hogy az olly nemű ritkaságok, könyv és kéziratok, melyek honunknak, nemzetünknek, és az állomálynak, a' hajdankorban tapasztalt viszontagságainak, fokenkénti kifejlődésének, és a magányos, úgy mint a' köz életben szokásainak, erkölceinek és törvényeinek történeti emlékeül és felvilágosításául szolgálhatnak, az ügyetlen kezek, és idő rombolásától megóvattassanak, és a' tudományos vizsgálódásainak elősegelésére megtartassanak: Gróf Ráday nemzetség birtokában lévő

* Kivonat az 1840-iki országgyűlés 143-ik május 1-én tartott ülésének írásából. 98. l., 362-ik szám alatt.

könyv, és kéziratok gyűjteménye már a' múlt országgyűlésen magára vonta az Ország Rendeinek figyelmét, meg is méltóztatott Ő cs. kir. Fő Herczagsége országunk Nádora ígérni, hogy azon gyűjtemény iránt szerződésnek eszközzéséről gondoskodni fog, a Karok és Rendei tehát tisztelettel megkérni kívánják Ő cs. kir. Fő Herczagségét, hogy ezen gyűjtemény tartalmának nemzeti érdekéről, — valamint szintén Kováchics Márton hátra hagyott iratai, úgy az Országban egyebütt is létező gyűjteményekről, melyeknek megszerzése a' nemzeti Musaeum felállítása céljait előmozdítanak, magának közelebb belátást szereztetni, a' tapasztalandókból az Ország Rendeit értesíteni méltóztassék — szíves bizodalommal felszólítván a' mélt. Főrendeket, hogy e részbeni kíváнатuknak előmozdítására a Karokkal és Rendeikkel kezét fogni méltóztassanak.

2.

Az országgyűlési kérelmek és sérelmek tárgyalására kiküldött bizottság jelentése Borsod vármegye felterjesztéséről, melyben a gróf Ráday és Kovachich-féle könyv- és kézirat- és a Drevenyák-féle ásványgyűjteménynek a Nemzeti Múzeum részére leendő megvásárlását, továbbá Mátyás király külföldön elszórt könyvtárának visszaszerzését és a magyarországi vonatkozású, történeti fontossággal bíró, de külföldi könyv- és levéltárakban levő okmányoknak akár eredetben, akár másolatban való megszerzését a Nemzeti Múzeum részére javasolja.

1844. május 8.

2. Borsod vármegye emlékezetbe hozza: hogy a' gróf Ráday család könyvtára, — a' néhai Kovachich Márton levél és okirati gyűjteményei, — 's a' Drevenyák Ferencz ásványainak a nemzeti muzeum számára leendő megszerzésök, a' fenséges Főherczeg Nádorra lévén bizva; az iránt ő cs. kir. Főherczagségétől további rendelkezés végett tudósítás kéressék. — Egyébiránt.

A' mennyiben dicső emlékezetű 1-ső Mátyás királyunk fényes könyvtárának némelly maradványai a' bécsi császári könyvtárban

* Kivonat az 1844-iki országgyűlés 143-ik május 8-án tartott ülésének irásaiból. 337. l.

találtnak fel; e' felett elég nyom van arra, hogy olly maradványok Konstantinápolyban is találkoznak: — mint ezeknek a' nemzeti muzeum részére leendő kiadása és illetőleg visszaszerzése iránt ő Felsége olly hozzátétellel kéressék meg, hogy egyszersmind a' vaticanumi, velencei, florentzai könyv- és levéltárakban lévő 's Magyarország dolgait és történeteit érdeklő okiratoknak 's leveleknek is eredetőkben, vagy legalább hiteles átiratban leendő kiadásukat kegyelmesen kieszközölni méltóztassék.

Figyelemmel ő cs. kir. Főherczegségének az ország Nádorának az utóbbi országgyűlés alatt a' tek: K. K. és R. R. izenete következtében adott válaszára; nem különben a' tek. K. K. és R. Rnek a' Drevenyák-féle ásványgyűjtemény tárgyában a mélt. Főrendekhez intézett 's ezek által elfogadott izenetükre is, a' küldöttség véleménye szerint a' kívánat elsőbb részét illetőleg ő cs. kir. Főherczegségének az ország Nádorának tudósításától kelletik várni; a' kívánat utóbbi része pedig, mit az egész nemzetre nézve különös figyelmet érdemlő tárgy, külön felírás útján lenne felterjesztendő.

3. sz.

József nádor ő császári és királyi fenségének jelentése az országgyűléshez a Nemzeti Múzeum állapotáról, a wolfenbütteli herczegi könyvtárral a Corvina maradványai iránt folyamatban levő tárgyalásokról és a Drevenyák és Kovachich-féle gyűjteményekről.

1844. jul. 25.

IV. SZAKASZ.

A nemzeti Múzeum és annak pénztára állapotáról.*

.
.
.

A mi már a felsorolt szaporodásokat illeti: meg kell még itt jegyezni, hogy a' Wolfenbütteli Nagyherczegi könyvtárban található néhány Corvin Mátyás hajdani könyvtárából fenmaradt ritka

* Kivonat az 1844-iki országgyűlés 181-ik július 25-én tartott ülésének írásából. 561. l.

becsű munkák átengedése iránt jelenleg alkudozások folynak, — továbbá hogy valamint néhai Drevenyák Ferencz ásványgyűjteményének, — a mennyiben ebben több igen becses kivált belföldi ásványpéldányok találtnak, úgy a gróf Ráday család 's néhai Kovachich Márton könyv-, levél- és okiratgyűjteményeinek a nemzeti muzeum számára leendő megszerzése is igen érdekes volna, — ez utóbbiak megvétele azonban a' nemzeti museum rendes jövedelmeiből, — mellyek, ha csak e részben az országosan egybegyűlt KK. és RR. valami más alapot ki nem rendelnek, a' hátra lévő belső kikészítésekre lesznek fordítandók, — a' nemzeti museum jelenlegi pénztári állapotát tekintve egyáltalában nem eszközlhető.

Mielőtt már a' nemzeti museum pénztára mibenlétének kimutatására szolgáló oklevelek adatnának elő meg említendő még e' helyütt, hogy a nemzeti museum új épülete a' fentebbiek szerint már a tökéletes elkészüléshez közel állván, 's ennek következtében a különböző gyűjtemények ebben legközelebb elhelyezendők lévén, hogy ezek elrendezése annál czélszerűbben eszközölthessék, a szükséges felvigyázat könnyebben gyakoroltassék, 's a' rend és ezen nemzeti intézet dísze annál inkább fentartathassék, az ez előtt huzamosb ideig ürességben volt igazgatói hivatal, mult esztendőben betöltetett, 's igazgatóvá általam a tudományok, természet és művészet művei iránt tanúsított szeretete tekintetéből Kubinyi Ágoston neveztetett légyen ki, ezen hivatalát azonnal által is vette, s az idő óta teljes buzgósággal folytatja.

4. sz.

A főrendek válasza a karokhoz és rendekhez a Ráday-, Kovachich- és Drevenyák-féle gyűjteményeknek a Nemzeti Múzeum részére leendő megszerzése és a Mátyás király könyvtára ügyében intézendő felírás tárgyában.

1844. aug. 2.

A' 2-dik pontot illetőleg: valamint a gróf Ráday család könyvtárának, a' Kovachich Márton levél- és okirati gyűjteményei-

* Kivonat az 1844-iki országgyűlés 188-ik augusztus 2-án tartott ülésének írásából. 15. l.

nek, úgy a' Drevenyak-féle ásványgyűjteménynek is a' nemzeti muzeum részére leendő megszerezhetésük tárgyában, az utóbbi országgyűlésen a' két tábla közt meg lévén az egyezség, a mélt. Főrendek az országos választmány véleményéhez járulva, az említett köz megállapodást a' Drevenyak-féle ásványgyűjteményre is szem előtt tartatni kívánják, és — miután ő cs. kir. Főhercegsége az ország Nádora tudósítását már beadni méltóztatott a tek. K. K. és R. Rnek annak következtében az itt érintett tárgyak iránt adandó további izenetüket elvárják.

A' mi pedig ezen pont másik részére kívánt felírást illeti: ő cs. kir. Főhercegsége és a méltóságos Főrendek ahhoz egész készséggel hozzájárulnak; egyedül arra kívánják a tek. K. kat és R. ket figyelmeztetni, hogy miután egy részről, — ő cs. kir. Főhercegségének tudomására, — ő Felségének a' török udvarnál lévő követe, a Konstanczinápolyi könyvtárt megvizsgálván, ott semmi olyast, a' mi Mátyás király könyvtára maradványára mutatna, nem talált; más részről pedig, mivel igen valószínű, hogy ilyen maradványok a Bolognai könyvtárban léteznek: ennél fogva czélszerűbbnek látják, hogy Konstanczinápoly kihagyatván, Bologna említessék meg a fölírásban.

5. sz

A magyar Karok és Rendek felírata V. Ferdinánd királyhoz, melyben a Corvina külföldi maradványainak a M. Nemzeti Múzeum részére leendő visszaszerzését csere, ajándék vagy vásárlás útján kérelmezik.

1844. szept. 3.

Felséges Császár és Apostoli Király!

Legkegyelmesebb Urunk!

Azon fénykört, mely I. Mátyás királyunk országlása éveit, Magyarország határain kívül is, had és béke idején egyiránt tündöklökké tette, különösen nevelvén ama könyvtárak is, melyek alatta és általa a magyar királyi lakokban alakultanak, s másukat azon időben Európában nem találták, azon csapások és vesztegetések közt, melyekkel a balsors a századok hosszú során keresztül ottan-ottan sujtotta hazánkat, egyik legfájdalmasabb az: *hogy a tisztes régiség említett könyvkincstárából részint a nagy emlékezetű*

király elhunyt utáni gondatlanság és pazarlás, nagy részint pedig a kezeire került nagy kincs becsét nem érzett pusztító ellenség vad dühe miatt, ha csak red maradt polgári ereklýe gyanánt is — egy darabot se bír a nemzet.

E keserű fájdalom mértékét öregbíti az is, hogy hazánk évkönyveiből sok fontos oly dolgok kellő ismerete hiányzik, melyek még vagy épen nem tudatnak, vagy kétes homálylyal takarva levő körülményeik és kivált okaik nyomós felvilágosítást várnak és kívánnak, mindezek pedig akkép azért állanak, mert azon levél- és könyvtárak, melyek a mondott végre szükséges kútfőket és okiratokat nyújthatnának a szaktudósoknak, azok előtt mindedig fel nem nyíltanak.

Hogy tehát a nemzet e lényeges fogyatkozásain a lehetőség segíteni lehessen, Felségedet utódaink nevőkben is alattvalói bizodalommal s fiúi buzgó tisztelettel kérjük : hogy a mennyiben tudatik, hogy I. Mátyás királyunk hajdani fényes könyvtárának némely maradványai különféle helyekről s utakon és időkben *a császári bécsi könyvtárban kerülván, annak belsejében tartatnak*, e fölött igen valószínű, hogy hason maradványok a *bolognai* könyvtárban találkoznak, *Felséged mindazoknak a nemzeti Múzeum részére leendő kiadását, részint kegyelmesen elrendelni, részint pedig visszaszerzésöket a római vaticanumi, berlini, velencei és flórenczi könyv- és levéltárakban századok óta elzárva levő s Magyarország dolgait és történeteit mind érdeklő, mind pedig sok részben felvilágosítható okiratoknak és leveleknek ezen ott kevésbé érdekes, de hazánkra nézve megbecsülhetetlen diplomatikai kincseknek is eredetőkben vagy legalább hiteles átiratbani kiadásukkal együtt hathatós közbenvetésével a nemzet örök hálájára eszközölni méltóztassék.*

Kik egyébiránt királyi kegyelmébe jobbágyi alázatossággal ajánlottak maradunk.

Kelt szabad királyi Pozsony városában, September hava harmadik napján az 1844-ik évben tartatott országos üléstünkéből.

Császári királyi Felségednek

legalázatosabb káplánjai, szolgálai s
örök hűségű jobbágyai, Magyaror-
szágnak s ahhoz kapcsolt részeknek
országosan összevgyült Rendei.¹

¹ Kivonat az 1844-iki országgyűlés szeptember 3-án tartott 211-diki üléséből. L. az országgyűlés irományait.

6. sz.

V. Ferdinánd király kegyelmes királyi válasza, melyben a Karok és Rendek a Corvina külföldi maradványainak a M. Nemzeti Múzeum kiegészítése érdekében leendő visszaszerzése ügyében hozzá intézett feliratára megígéri, hogy a körülményekhez képest minden lehetőt megtesz arra nézve, hogy a Karok és Rendek kívánsága teljesüljön.

1844. nov. 4.

16.886.

966.

1844.

nov. 4.

Ad demissam Statuum et Ordinum Repraesentationem circa perquisitionem manuseriptorum bibliothecae Mathiae 1-mi Regis Hungariae substratam, antelatum suam Majestatem Regiam ea quae ad implementum desiderii huius pro ratione subversantium adjunctorum fieri poterunt benigne curaturam esse.

7. sz.

V. Ferdinánd király legfelsőbb parancsa hg. Metternich Lothár császári államkanczellárhoz, melyben a magyar Karok és Rendek felirata következtében utasítja, hogy a külföldi könyvtárakban levő Mátyás király könyvtárából származó kéziratoknak a M. N. Múzeum kiegészítésére, legalább másolatban leendő visszaszerzése ügyében a külföldi követségek útján tegyen meg minden intézkedést.

Lieber Fürst von Metternich! Die reichstgäglich versammelten Stände Meines Königreichs Ungarn haben Mir die Bitte vorgetragen, womit wenigstens Abschriften der in den Archiven und Bibliotheken zu Bologna, Rom, Florenz und Berlin etwa vorfindigen auf das Königreich Ungarn sich beziehenden Manuscripte der ehemaligen Corvinischen Bibliothek zur Ergänzung de National-Museums erwirkt werden möchten.

Sie werden im Wege der betreffenden Gesandtschaften zur Realisirung dieses Wunsches nach Möglichkeit beitragen.

Wien, am 3-ten November 1844.

Ferdinand, m. p.

8. sz.

A bécsi császári udvari könyvtár ismertetése Mátyás király könyvtáráról és könyveiről, melyet a cs. kir. udvari államkanczellária és a monarchia külföldi követeinek tájékozására írt.

1845.

1. Die Bibliothek des Königs Matthias (Corvinus) in Ofen war allerdings von grossem, *relativen* Werthe, man schätzt die Anzahl der Bände (Manuscripte und Bücher) zur Zeit ihrer Blüthe auf 50,000, zu ihrer Herbeischaffung hatte der König die bedeutendsten Auslagen gemacht; ihr grösster Reichthum mochte wohl in den Abschriften *philosophischer* Codices MSS. bestehen, welche auf König Matthias Kosten meist in Italien angefertigt wurden.

2. Nach K. Matthias Todt († 1490.) gerith sie in Verfall und wurde theils durch die Sorglosigkeit der Könige Uladislaw und Ludwig, vorzüglich aber durch die Eroberung Ofens durch die Türken dilapidirt so, dass bei der Wiedereroberung Ofens nur ein unbedeutender Rest sich vorfand.

3. Die Manuscripte der corvinischen Bibliothek sind in den verschiedensten Bibliotheken zerstreut, die meisten derselben (bisher bekannt gewordenen) mag wohl die *Wiener Hofbibliothek* besitzen, doch sind, welche in Wolfenbüttel, Dresden, Leipzig, London, Hill (Philippsche Bibliothek?), Paris, Venedig, Bologna, Ferrara.

4. Wie schon bemerkt wurde, waren die meisten Handschriften entweder Abschriften von lateinischen und griechischen Klassikern, oder theologischen Inhalts, *zur Geschichte Ungarns* villeicht nur sehr wenige, wenigstens sind bisher keine solche bekannt geworden und doch scheinen die ungarischen Patrioten *lediglich solche* im Auge zu haben.

5. Da nach dem Inhalt des allerhöchsten Handbilletts nur die in den Bibliotheken und Archiven (?) von *Bologna, Rom, Florenz* und *Berlin* etwa vorfindlichen Manuscripte berücksichtigt werden, so möchte man glauben, dass die beim Landtage versammelten Herrn nicht wussten, was sie eigentlich verlangen sollten.

6. Will man dem ungarischen National Museum als eine *wahre* und *erpriessliche* Bereicherung angedeihen lassen, so müss-

ten sich die Nachforschungen auf die übrigen Bibliotheken Europas ausdehnen und es wäre vor der Hand räthlich, im Wege der kaiserlichen Gesandtschaften die Existenz solcher Codices Manuscripti in den verschiedenen Bibliotheken auszumitteln. Die Bibliothekäre wären also um Notizen über etweiger Corvinische Codices zu ersuchen, diese nach und nach eingehende Notizen wären Sr. Excell. königl. Hoheit dem Hl. Erzherzoge Palatin vorzulegen, damit etwa die königliche Akademie in Ungarn Namens der ganzen Nation jene Handschripte näher bezeichne, deren Abschriften sie wirklich wünschen. Gleich jetzt Abschriften fordern ist unräthlich, denn erstens weiss man nicht, *ob es der Mühe werth* ist und zweitens muss die *Ausdehnung* dieser literarischen Bereicherung zur näheren Bestimmung vorliegen.

Wenn nur Ungarica im engeren Sinne gewünscht werden, dürften die Auslagen übrigens nicht sehr bedeutend werden.

Man vergleiche übrigens: Budiks Aufsatz: «Entstehung und Verfall der berühmten, von König Mathias Corvinus gestifteten Bibliothek zu Ofen» in den Wiener Jahrbüchern der Literatur v. J. 1839., 88. B., Anzeigblatt S. 37—56.

Ein ungarischer Gelehrter Petrovics der auf Kosten der ung. Gelehrten-Gesellschaft reiste, hat die in deutschen, englischen und französischen Bibliotheken befindlichen Codices MSS. der ehemaligen Corviniana bezeichnet, leider besitzt aber die Hofbibliothek die Jahrgänge des «Tudománytár» nicht, in denen dieses Verzeichniss vorkömt.

9. sz.

A bécsi császári udvari titkos államkanczellária körgyűzéke a monarchia külföldi követségeihez Mátyás király könyvtára maradványainak kinyomozása és a Nemzeti Múzeum kiegészítése érdekében leendő visszaszerzése dolgában.

1844. decz. 5.

An die *Botschaften*: zu Rom, Paris, London.

An die *Gesandtschaften*: zu Berlin, Hannover, Dresden, Florenz.

Wien, den 5. Dec. 1844.

Die jüngst reichstäglich versammelten Stände des Königreichs Ungarn haben Sr. Maystt. den Wunsch unterthänigst vorgetragen.

durch Allerhöchste Vermittlung von den in verschiedenen Bibliotheken Europas zerstreuten Manuscripten der ehemaligen Corvinischen Bibliothek zu Ofen, in soferne sich solche auf das Königreich Ungarn beziehen, zum wenigstens Abschriften zu erhalten.

Die allerdings namhafte Bibliothek, welche König Mathias Corvinus von Ungarn gesammelt hatte, gerieth durch die Sorglosigkeit seiner Nachfolger der Könige Vladislaus und Ludwig sehr in Verfall und wurde nach dem spätere Eroberung Ofens durch die Türken fast ganz zerstreut.

Es sollen nun nach seither bekannt gewordenen Nachrichten sich derlei Corvinische Manuscripte in den Bibliotheken zu Rom, Bologna und Ferrara, zu Paris, in England, zu Berlin, Wolfenbüttel, Dresden und Leipzig, zu Florenz befinden, und da es der Wille Sr. Maystt. ist, dass Schritte zu geschehen haben um den vorerwähnten Wunsch der Ungarischen Reichsstände nach Möglichkeit zu erfüllen, so werden Euer Wohlgeb. zuförderst beauftragt sich die Kenntnisse und werden thunlich das Verzeichniss der dort befindlichen aus der Corvinischen Bibliothek herrührenden Manuscripte zu verschaffen, und selbe zu senden, damit man beurtheilen könne, von welchen dieser Manuscripte erlohn würde um die Bewilligung zur Abschriftnahme einzuschreiten, wenn deren Abtretung nicht etwa durch Kauf oder Tausch zu erzielen wäre.

In soferne derlei Manuscripte sich noch in dem alten Einband befinden, ist ihr Ursprung durch den darauf abgedruckten Corvinischen Raben erkenntlich, ausserdem dürften sie durch die Bezeichnungen der Bibliothekare bekenntlich seyn.

Euer Hochwg. werden es sich bestens angelegen seyn lassen, dieser allhten Absicht in gewünschter Weise zu entsprechen.

Metternich, mp.

10. sz.

A m. kir. udvari kancellária kéri a császári államkancellárt, hogy a Corvina maradványainak visszaszerzése ügyében a külföldi követségek útján folyamatra tett nyomozások eredményei vele közöltessenek.

1844. decz. 12.

D. 19,292/1132.

Note. Nachdem allht Se. Maystt. auf die durch die Reichsstände von Ungarn vorgelegte Bitte, womit die in den Archiven und Bib-

liothecken zu Bologna, Rom, Florenz und Berlin etwa vorfindigen auf das Königreich Ungarn sich beziehenden Manuscripte der ehemaligen Corvinischen Bibliothek, wenigstens in der Abschrift zur Ergänzung des National-Museums erwirkt werden möchten, vermöge einer an diese Hofkanzlei unterm 3-ten November l. Js. erlassenen a. g. Entschliessung, die im Wege der Gesandtschaften diesfalls vorzunehmenden Nachforschungen anzuordnen geruhen; so gibt man sich die Ehre, Eine Löbl. kk. geh. Hof- und Staatskanzlei dienstfreundschaftlichst zu ersuchen: womit es gefällig seyn wolle, die Resultate dieser Nachforschungen seiner Zeit hierher mitzutheilen.

Wien, den 12-ten December 1844.

Majláth, mp.

An Eine Löbl. k. k. geh. Hof- und Staatskanzlei.

Kivül:

pr. 2/1. 45.

Ungar. Hofkanzlei.

12. December 1844.

Um das Resultat der gepflogenen Nachforschungen nach den in auswärtigen Archiven zerstreuten Manuscripten der ehem. Corvinischen Bibliothek zu Ofen.

11. sz.

A császári udvari államkanczellária válasza, a magyar királyi udvari kanczelláriához, melyben a Mátyás király könyvtára ügyében a külföldi követek útján megindított nyomozások eredményeit ezzel készséggel közölni igéri, hogy a magyarországi hatóságoknak módjukban legyen a további lépések iránt határozni.

1845. jan. 5.

An die k. ung. Hofkanzlei.

Wien, 5. Jänner 1845.

Auf die schätzbare Zuschrift vom 12. u. M. u. J. D. 19,293/5132 habe ich die Ehre vorläufig zu erwiedern, dass ich nach Empfang des Allhsten Befehlsschreibens wegen der angeblich in den Biblio-

theken von Bologna, Rom, Florenz und Berlin befindlichen Manuscripte aus der ehemaligen Corvinischen Bibliothek sowohl an die betreffenden kk. Missionen zu Rom, Florenz und Berlin, als auch auf die durch die Archivsdirektion erhaltene Anzeige dass derlei Manuscripte sich ebenfalls in anderen Bibliotheken zerstreut finden dürften, an die kk. Gesandtschaften zu Dresden, Paris, London und Hannover geschrieben habe, um vorerst erheben zu lassen ob sich derlei Manuscripte in dortigen Bibliotheken befinden und von welcher Art sie seyen, dann ob eine Hoffnung vorhanden wäre selbe auf billige Bedingungen im Originale zu erhalten, oder ob und wie deren Copirung zu bewerkstelligen wäre.

Sobald nun diese Auskünfte einlangen, werde ich nicht verfehlen selbe einer löbl. kön. ung. Hofkanzlei mitzutheilen, damit sonach von den betreffenden Ungarische Landes Behörden entschieden werde, was weiter in der Sache zu geschehen habe, und welche Aufträge den k. k. Gesandtschaften zur Realisirung der von den Ständen des Reiches geäußerten diesfälligen Wünsche zu ertheilen seyen.

Metternich, mp.

12. sz.

A bécsi császári udvari titkos államkanczellária átirata a magyar királyi udvari kanczelláriához, melyben a Corvina maradványai ügyében megejtett külföldi nyomozások eredményeiről értesíti.

Bécs, 1845. jul. 30.

12,754
714 1845.

Note.

Praes: 4. Aug. 845.

Aus den gegen gefällige Rückstellung mitfolgenden Berichten der betreffenden k. k. Missionen und deren Beilagen, wolle eine löbliche k. ungarische Hofkanzlei das Resultat der Nachforschungen entnehmen, die in den Archiven und Bibliotheken zu Rom, Ferrara, Bologna, Florenz, London, Berlin, Dresden und Wolfenbüttel, wegen Auffindung von auf Ungarn bezüglichen Manuscripten der ehemaligen Corvinischen Bibliothek eingeleitet worden sind.

Indem ich mir die Ehre gebe, solche einer löblichen k. ungarischen Hofkanzlei in Erwiderung der geehrten Note vom 12-ten December v. J. 19,292, nebst der mir über diesen Gegenstand zugekommenen Note der k. k. vereinten Hofkanzlei mitzutheilen und mir vorbehalte, die von der k. k. Bothschaft zu Paris zu gewärtigende Auskunft nachträglich bekannt zu geben, ersuche ich Hochdieselbe, mir seiner Zeit dasjenige bekannt geben zu wollen, was wegen Ueberkennung von Abschriften des einer oder andern Manuscriptes in Hochdero Absicht liegen dürfte.

Wien, den 30-ten Juli 1845.

In Abwesenheit des Herrn Haus- Hof- und Staatskanzlers
Ottenfels, mp.

An die löbliche k. ungarische Hofkanzlei.

13. sz.

A cs. kir. udvari titkos államkanczellária átíratva a m. kir. udvari kanczelláriához, a bécsi császári titkos levéltárban, továbbá a cs. kir. velencei és a bécsi császári udvari könyvtárban levő Corvin-codexek kinyomozása ügyében.

1847. febr. 11.

$\frac{3717}{281}$ P. $\frac{3052}{152}$ 1847.

Note.

Praes. 16. Febr. 847.

Mit der schätzbaren Zuschrift vom 7/1 v. V./1 Z. 215. erneuert die löbliche k. ungarische Hofkanzlei das in der verehrten Note vom 12. December 1844. Z. 19,292. gestellte Ansinnen, um Einleitung der erforderlichen Nachforschungen hinsichtlich der in den k. k. Archiven etwa vorfindigen, auf das Königreich Ungarn sich beziehenden Manuscripte der ekemaligen Corvin'schen Bibliothek.

Dass von den Büchern und Handschriften der erwähnten Bibliothek nie Etwas in das Archiv der vereinigten Hofkanzlei gelangt sey, dürfte der löblichen k. ungarischen Hofkanzlei aus der Zuschrift der k. k. geheimen Haus- Hof- und Staatskanzlei vom 30. Juli 1845. bekannt sein.

Da jedoch die löbliche k. ungarische Hofkanzlei nunmehr auf die k. k. Bibliotheken zu Wien und Venedig hindeutet, so leitet man unter Einem die entsprechende Nachforschung in Betreff der hiesigen Universitätsbibliothek durch den u. ö. Regierungspräsidenten, und hinsichtlich der k. k. Bibliothek zu Venedig durch den dortigen Landesgouverneur ein und behält sich vor, den Erfolg derselben der löblichen k. ungarischen Hof-Kanzlei ehethunlichst bekannt zu geben.

In betreff der k. k. Hofbibliothek muss es der löblichen k. ungarischen Hofkanzlei überlassen werden, sich diessfalls an die Vorstehung derselben zu wenden, insofern von der Zeit, wo Matthias Corvin hier lebte, etwas zurückgeblieben seyn dürfte, da vermuthet wird, dass im 16-ten Jahrhunderte, während der türkischen Invasion vieles verschleppt und nach England verkauft worden ist.

Wien, am 11. Hornung 1847.

Inzaghi, mp.

An Eine löbliche k. ungarische Hofkanzlei.

14. sz.

A m. kir. udvari kancellária elnöki átíratá gróf Ditrichstein cs. kir. főkamaráshoz a bécsi császári udvari könyvtárban levő Corvin-codexek kinyomozása és a Nemzeti Múzeum kiegészítése érdekében mikénti visszaszerzése ügyében.

1847. márt. 4.

B. 3052/152.

Präsidial-Schreiben.

An den Grafen Ditrichstein k. k. Oberkämmerer.

Die Reichsstände von Ungarn haben Seiner Majestät die Bitte vorgelegt, dass die in der k. k. Hofbibliothek etwa vorfindigen, auf das Königreich Ungarn sich beziehenden Manuscripte der ehemaligen Corvinischen Bibliothek, zur Ergänzung des ungarischen National-Museums erwirkt werden möchten.

In Folge dieser, durch die Allerhöchste Entschliessung vom 3-ten November 1844. der weitem Dicasterial-Verhandlung anheimgestellten Bitte, gebe ich mir die Ehre Euer Excellenz zu ersuchen, die diesshalbs erforderlichen Nachforschungen gütigst einleiten und

das Verzeichniss der vorgefundenen Manuscripte, so wie Hochdero weise Ansichten, ob dieselben im Original oder in einer Abschrift an das National-Museum abgetreten werden könnten, mittheilen zu wollen.

Wien, den 4-ten März 1847.

Apponyi, mp.

15. sz.

A m. kir. udvari kanczellária megkeresése a bécsi császári udvari könyvtár elöljáróságához a Mátyás király könyvtára itt levő maradványainak kinyomozása és a Nemzeti Múzeum kiegészítésére leendő átengedése iránt.

1847. márcz. 4.

B. 3052/152.

An die Vorstehung der k. k. Hofbibliothek, dem Custoden Baron Münch-Bellinghausen.

Die Reichsstände von Ungarn haben Ser. Majestät die Bitte vorgelegt, damit die in der k. k. Hofbibliothek etwa vorfindigen, auf das Königreich Ungarn sich beziehenden Manuscripte der ehemaligen Corvinischen Bibliothek zur Ergänzung des ungarischen National-Museums erwirkt werden möchten: in Folge dieser durch die Allerhöchste Entschliessung vom 3-ten November 1844. der weitem dicasterial Verhandlung anheimgestellten Bitte ersuche ich Euer Hochgeboren die diesshalbs erforderlichen Nachforschungen gütigst einleiten und das Verzeichniss der vorgefundenen Manuscripte so wie dero Ansicht, ob dieselben im Original oder in Abschrift an das National-Museum übermittelt werden könnten mittheilen zu wollen.

Wien, den 25. Feber 1847.

Zsedényi, mp.

16. sz.

Herczeg Metternich Lothár bécsi csász. kir. államkanczellár utasítása a toszkánai cs. kir. osztrák követséghez, a flórenczi és modenai Corvin-codexek megszerzése ügyében.

1847. febr. 6.

6. Februar 1847.

Ew. Bericht vom 18-ten Február 1845. Z. 18. über die in der Laurentianischen Bibliothek zu Florenz befindlichen, aus der

ehemaligen Corvinischen Büchersammlung herrührenden Manuscripte ist seiner Zeit der kön. ungarischen Hofkanzlei mitgetheilt worden. Diese Hofstelle hat nun meine Verwendung zur Erwerbung dieser interessanten Uiberreste eines ehemals Ungarn angehörigen reichen Bücherschatzes, sei es als Geschenk oder durch Ankauf in Anspruch genommen. Ich kann es nur dero Umsicht überlassen, ob und in welcher Weise in dieser Richtung Schritte gemacht werden können. Für den Fall aber, dass zu einer unentgeltlichen Wieder-Erlangung dieser Manuscripte keine Hoffnung vorhanden wäre, wollen mir Ew. Ew. die Anzeige erstatten, ob selbe etwa durch Tausch oder gegen Bezahlung, und um welchen Preis zu erhalten wären.

Was jedoch die Bibliothek zu Modena und die in derselben befindlich sein sollenden, ehemals Corvinischen Bücher betrifft, so sehe ich mich, da die ungarische Hofkanzlei auf die von Ew. Ew. gestellten Anträge wegen Absendung eines Literaten und namentlich des H. Gar zur Durchforschung der dortigen Bibliotheken nicht eingegangen ist, nunmehr im Falle, dieselben zu ersuchen, sich in anderer Weise genaue Kunde darüber zur verschaffen und für den Fall, als derlei Bücher und Manuscripte sich dort vorfinden, gleichzeitig über die Möglichkeit und Modalität ihrer Erwerbung für die ungarischen Stände Nachricht einzuziehen. Da beide Souveraine von Toskana und Modena als königl. Prinzen von Ungarn diesem Lande angehören, und der Herr Herzog von Modena überdiess ansehnlicher Gutsbesitzer in Ungarn ist, so dürfte ein Opfer, welches sie in dieser Beziehung den Ständen dieses Landes brächten und welches im Grunde auf eine billige Restitution hinausliefe, gewiss nur einen ihnen und dem Gesammthause günstigen Eindruck erzeugen.

Das Resultat Ihrer diesfälligen Schritte und Nachforschungen wollen Ew. mit thunlichster Beschleunigung anzeigen, da man noch vor Beginn des nächsten ungarischen Reichstages in dieser Angelegenheit wo möglich ein Resultat zu erwarten wünschte.

Empfangen etc.

Metternich, m. p.

Czím:

*An den Freiherrn von Neumann, k. k. Gesandten
in Florenz.*

17. sz.

Schnitzer-Meerau a toszkánai osztrák követség tanácsosának bizalmas diplomáciai jegyzéke Molza József marquishoz a modenai fejedelem külügyminiszteréhez, melyben a magyar országgyűlés és Ő Felsége kívánságára hivatkozva a fejedelemtől néhány Corvin-codexet kér ajándékba.

1847. szept. 27.

(Confidentielle.)

Florence, 27. Septembre 1847.

Monsieur le Marquis,

Les Etats du Royaume de Hongrie ont exprimé à S. M. l'Empereur et Roi le désir de recouvrer les Manuscrits de l'ancienne Bibliothèque du Roi Mathias Corvin qui furent dispersés par les guerres successives et passèrent en possession de différentes Bibliothèques de l'Europe.

Afin de seconder les vœux de la Nation et des Etats hongrois, Sa Majesté a ordonné à ses Missions auprès de Gouvernemens et aux Bibliothèques auxquels se trouvent de tels Manuscrits, de faire des démarches à l'effet d'en obtenir, s'il était possible, la restitution au moyen d'achat ou bien d'un échange envers d'autres objets littéraires également précieux. Les Etats susdits attachent surtout du prix au recouvrement de ceux qui traitent du Royaume de Hongrie. La Bibliothèque Royale d'Este étant enrichie d'un nombre assez considérable de Manuscrits appartenus anciennement à la Bibliothèque de Bude et qui furent achetés en 1560 à Venise par le Duc Alphonse II. — je dois avoir l'honneur de Vous adresser, Monsieur le Marquis, confidentiellement la demande, si un échange ou achat de ces manuscrits, tous ou en partie, pourrait s'effectuer. Votre Excellence n'ignore point le culte aussi juste que général, que la Nation hongroise voue au glorieux souvenir du Roi Corvin, il serait donc vivement à dessiner que ses vœux pour le recouvrement de ces reliques puissent être accomplis.

Son Altesse Royale Monseigneur l'Archiduc Duc de Modène appartenant à cette Nation par ses titres et droits de Prince Royal de Hongrie, où Elle possède en outre des propriétés très considérables, quelques sacrifices qu'Elle serait disposé à faire aux Etats

hongrois en accordant leur désir, et qui en dernière analyse porterait à bon droit le caractère d'une simple restitution, ne sauraient pas manquer de produire une impression très avantageuse dans le Royaume et qui serait répandue en même temps sur toute l'Auguste Maison Impériale.

Veillez avoir la haute complaisance, Monsieur le Marquis, de bien Vous pénétrer des motifs qui ont déterminé la Cour Impériale à charger les Missions de faire ces ouvertures, et veuillez en former un objet principal de Votre intérêt et intercession particulière auprès de Son Altesse Royale, Votre Auguste Seigneur et Maître, afin de pouvoir me mettre aussitôt que possible à même d'informer ma Cour du résultat de la présente démarche confidentielle, qui doit être communiquée à la prochaine Diète dont la convocation est imminente.

Je saisis cette occasion pour avoir l'honneur de renouveler à Votre Excellence l'assurance de ma plus haute considération.

Schnitzer-Meerau.

À Son Excellence Monsieur le Marquis Molza, Ministre des affaires Étrangères etc. etc. etc.

Florence.

18. sz.

A modenai könyvtár jelentése a gyűjteményében lévő Corvin-codexekről és a felajánlandó Corvin-codexekért cserébe kérendő modenai krónikákról.

1847. szept. 30.

Alcuni Cenni sui Manoscritti Estensi stati un tempo de Re Mattia Corvino.

I Codici pervenuti all'Estense molto dopo l'uccisione di Re Lodovico d'Ungheria fatta dai Turchi l'anno 1526 e la conseguente dispersione della Biblioteca di Buda, hanno una tal quale importanza storica Italiana.

Giacchè sono essi quasi tutti miniati e mersi d'oro da Atavante Fiorentino siccome appare dai noti emblemi di quel famoso alluminatore: sono tutti di una età e probabilmente descritti in Firenze, come sembra attestarlo la nota seguente posta in fine

dell' Ammiano Marcellino, che mostra una lettera consimile a quella dei due *S. Gregorii* e del *S. Agostino: Anno salutis humanae MCCCCLXXXVIII. et XII. mensis Februarii celebre hoc opus Florentiae absolutum est, die autem Jovis, hora vero diei XIII. Laus honor ecc.*

E mostrando nel carattere, qualora se ne eccettui il Merula di provenire da due soli ammanuensi, si può anche credere, che siano fatica di due celebri Italiani cive Taddeo Ugoletti Parmigiano e Bartolomeo Fonti, che erano stati appunto da quel munifico Re spediti e mantenuti a Firenze per copiarvi a conto di lui e opere migliori che vi trovassero.

Il Sottoscritto crede della propria doverosa obbedienza di porre a notizia dell' E. V. che il Sr. Tommaso Gar, Segretario un tempo del Nobilissimo Sre Maurizio Dietrichstein, allora Maggiore-domo Maggiore di S. M. l'Imperatrice Regina, gli raccontò come nella J. R. Biblioteca di Vienna esistano di provenienza Rangoni Marchese Gherardo, molte Chroniche e Storie Manoscritte di Modena e degli Stati Estensi, colle quali, quando piacesse alla generosità di S. A. Padrone privarsi dei Codici Corviniani si potrebbe forse tentare un cambio.

R. Biblioteca, 30. Settembre 1847.

Umilissimo Devmo Servitore

Giovanni Galvani.

19. sz.

A modenai könyvtár kimutatása a gyűjteményében levő Corvin-codexek (9 db.) provenienciájáról, számáról és jegyzékéről.

1847. szept. 30.

L' J. R. Ministro ha attinto la notizia dei Codici, un tempo del Re Mattia Corvino, ora posseduti dall'Estense certamente dalla Istoria della Letteratura Italiana del Cav. Tiraboschi ove (T. VII. a facc. 229. 330. in nota) dopo aver tributate al Duca di Ferrara Alfonso II. le meritate lodi di protettore munifico della lettere e dei letterati, riporta estraendola dall' Archivio Ducale una lettera di Girolamo Faletti, scritto al Duca prefato da Venezia. in data 23. Novembre 1560; dove tra l'altre cose si dice:

«Quello di cui e questo Aristotile si ritrova haverse molti de' libri che furono dal Re Matthia, scritti a mano, così Greci come Latini, dal quale, poichè per prezzo non si posson avere essendo questo d'avantaggio ricco et potente, vedrò col tempo et con la destrezza cavarne a poco a poco il meglio, et rendasi l'Eccellenza V. sicura che non passera molto che ne sarò possessore, con comodo di poterne fare trascrivere la miglior parte.» — Aggiange poi il Tiraboschi di suo: «Egli e verisimile che il possessore dei libri del Re Mattia diverisse poi più pieghevole, e che vendesse al Duca que' Codici, i quali distinti ancora coll' arme di quel Sovrano, si trovano in questa Ducale Biblioteca.»

Non possedendo l'Estense nessun documento, che comprovi la provenienza distinta degli antichi suoi acquisti, e tanto più se questi siero di Fondo Ferrarese, e potendo questa ricerca eseguirsi solo nel Ducale Archivio Segreto, così la predetta Biblioteca non ha altro argomento per aggiudicare alcuni suoi Codici alla formosa Libreria del Re sullodato, se non che gli Scudi reali d'Ungheria, e le armi speciali del Corvino che ne distinguono le prime fronti. Annoverando dunque quelli a me noti che portano l'accennato indizio, sono i seguenti:

1. S. Augustini Opus contra Faustum Manicheum et contra Julianum Pelagianum.
2. S. Hieronymus In epistolas Pauli ad Galatas, ad Ephesios, ad Titum, ad Philomenem.
3. S. Gregorii Papae Dialogi et Vita eiusdem per Joannem Diaconum.
4. S. Gregorii Papae Homeliae in Ezechielem Prophetam.
5. S. Ambrosii Opera varia.
6. Georgii Merulae Alexandrini Opera.
7. S. Joannis Chrysostomi Homeliae in Epistolam primam ad Timotheum per Ambrosium Monachum e Graeco in Latinum translatae.
8. Ammiani Marcellini Rerum Gestarum Libri reliqui.
9. Leonis Baptistae Alberti De Re Aedificatoria.

20. sz.

A modenai esztei könyvtár igazgatósága jelenti, hogy a könyvtár Mátyás király codexeit, II. Alfons ferrarai herczeg számára Girolamo Faletti ferrarai követ Velenczében 1560-ban vásárolta, továbbá hogy a codexek Mátyás király számára Florenczben Taddeo Ugoletti és Bartolomeo Fontio felügyelete alatt készültek és Attavantes által vannak festve.

1847. okt. 7.

Modena, 7. Ottobre 1847.

Il chiarissimo letterato Girolamo Faletti Cavaliere e Conte di Trignano Oratore ordinario dei Duchi di Ferrara Ercole II. ed Alfonso II. presso la Serenissima Repubblica Veneta scriveva a quest' ultimo da Venezia in data 23 Novembre 1560. annunciandogli trovarsi quivi presso un ricco e potente Signore molti de libri che furono del celebre Mattia Corvino Re d'Ungheria, e che egli porrebbe ogni opera e destrezza sua per cavargli dalle mani a poco a poco il meglio de medesimi, ed inviarlo come presiosissimo acquisito a Ferrara.

E da credere che la diligenza di lui ottenesse buon frutto tra la data avvertita ed il 3. Ottobre 1564. epoca della sua morte in Padova, poiche i due Codici che s'inviarono mo tramo chiaramente avere appartenuto al Corvino. Essi poi hanno una tal qual importanza anche estrinseca nella storia delle lettere e delle arti Italiane giacche furono descritti in Firenze con molta probabilità e l'uno per cura di Taddeo Ugoletti Parmigiano e l'altro di Bartolomeo Fonti, che erano stati appunto da quel munifico Re spediti e mantenuti a Firenze per exemplarvi a suo conto le opere migliori che vi trovassero, e furono alluminati e messi ad oro dal celebre Attavante Fiorentino, che sullo scorcio del secolo XV. fu tra i piu prestanti miniatori che potesse vantare la Toscana madre fecondissima d'ogni bell' arte.

La descrizione dei Codici si estrae dal Catalogo Ragionato dei Manoscritti della R. D. Biblioteca Estense.

Pel R. D. Bibliotecario di Corte assente Conte Giovanni Galvani Vice-Bibliotecario

Luigi Lodi, m. p.
Ve. Segretario.

21. sz.

Ferençz modenai fejedelem elrendeli, hogy modenai könyvtárából két latin Corvin-codex Ő császári királyi Fel-sége számára átengedtessek, és Molza marquis modenai külügyminister elismervénye arról, hogy ezeket a flórenczi osztrák követnek megküldötte.

1847. okt. 8.

Il Bibliotecario D. Celestino Cavedoni consegnera al Marchese Molza Ministro degli Affari Esteri due volumi già appartenenti alla Biblioteca del Re Mattia Corvino, contenenti l'uno lettere di S. Gio. Chrisostomo sulle lettere a Timoteo ed altro, e l'altro di S. Girolamo sulla lettera di Galati ecc., ambidue in pergamena ecc., per essere messi a disposizione die S. M. R. A.

Modena, 8. Ottobre 1847.

Segnato: *Francesco.*

Addi 9. do. Dal Mro degl' Affari Esteri Il Sottoscritto dichiara di avere ricevuti dalla R. Biblioteca i due volumi sovrindicati per ispedirli alla Legazione Austriaca in Firenze.

Il Ministro

firmato — *G. Molza.*

22. sz.

A modenai esztei könyvtár szakszerűen leírja a fejedelem által a Nemzeti Múzeumnak ajándékozott Jo. Chrysostomus codexet.

1847. október.

S. Jo. Chrysostomus.

S. Joannis Chrysostomi Omeliae in epistolam primam ad Timotheum per Ambrosium Monachum e graeco in latinum translatae: Unus ex apostoli discipulis Timotheus fuit. Attestatur autem. Numerantur Homeliae duodeviginti. Eiusdem in epistolam secundam ad Timotheum Homeliae X: *Quid sibi vult quod secundam quoque.* Nunquam, opinor, interpretatio harum et superiorum prodiit.

Eiusdem S. Joannis Crisostomi in epistolam ad Titum incipit Omelia: *Unus ex Pauli sociis hic fuit vir probatus.* Home-

liae sunt numero VI, quarum interpretationem uti et sequentium reiecit Montfauconius in sua praeclara S. Chrisostomi editione.

Eiusdem *Joannis Chrisostomi in epistola Sancti Pauli apostoli ad Philemonem Commentarium incipit feliciter argumentum: Primum necessario dicendum, quod sit epistolae huius argumentum.* Commentarius hic complectitur Homilias III. Eiusdem *Epistolae Joannis Chrisostomi ad Olympiadem Matronam incipit feliciter: Domine venerabili ac beatissime sorori Olympiadi Johannes episcopus in domino salutem. Age rursus meroris tui vulnus.* Secunda incip: *Sufficere quidem poterat ex eo, quae prioribus diebus ad se scripsimus epistola* Tertia: *Ex corpora vehementioribus colluctata febribus.*

Codex membr. in folio saec. XV. elegantissimus et integerimus cum titulis, praeter primum coeruleum rubricatis, litterisque initialibus aureis. Notatae sunt chartae 155. In ornatu, quo totus primae paginae margo distinguitur, nullo negotio Attavantis Florentini manus noscitur.

(Excerpta e catalogo manuscripto Codicum Latinorum Bibliothecae Atestinae).

23. sz.

A modenai esztei könyvtár szakszerűen leírja a fejedelem által a Nemzeti Múzeumnak ajándékozott Hieronymus Corvin-codexet.

1847. október.

1. S. Hieronymus.

Incipit Explanatio sancti Hieronymi presbyteri in epistola ad Galathas: Paulus apostolus non ab hominibus, neque per hominem. Tres libros complectitur haec explanatio, singulisque libris praemittitur prologus.

Incipit liber primus beati Hieronymi presbyteri in explanationem epistolae beati Pauli ad Ephesios: Paulus apostolus Ihesu Christi per voluntatem Dei. Dividitur in tres libros, praemittiturque singulis prologus.

Incipit explanatio in epistola Divi Pauli apostoli ad Tytum: Paulus servus Dei apostolus Ihesu Christi. Praeit prologus.

Incipit expositio D. Hieronymi presbyteri in epistolam ad Philemonem: Paulus iunctus Christi Jhesu et Timotheus frater. Praemittitur prologus

2. Nicolaus de Lyra Ord. M.

Explicit Postilla super epistolam ad Hebreos edita a fratre Nicolao de Lira Or. F. Minorum anno salutis MCCCCLXXXVIII. M. L. P: Deest titulus. Incipit: Cum venerit, quod perfectum est, evacuabitur. Prodiit.

Codex membr. in folio saec. XV. elegantia et picturis similis illi S. Joannis Chrysostomi.

(Excerpta e Catalogo Ms. Codicum Latinorum Bibliothecae Atestinae).

24.

Molza József marquis modenai külügyminiszter jegyzéke Schnitzer-Meerau toszkánai osztrák követhoz a modenai fejedelem által a M. Nemzeti Múzeumnak ajándékozott két Corvin-codex ügyében.

Modena 1847. okt. 10.

Mr. le Chevalier! A peine M. l'Archiduc Duc de Modène Mon Auguste Maître a prise connoissance de Vôte lettre confidentielle du 27 Septembre dernier relative aux Manuscrits du Roi Mathias Corvinus désirés par S. Maj. l'Empereur pour seconder les voeux des États d'Hongrie S. A. R. ayant a coeur de adhérer aux vues de S. M. a ordonné d'abord de vérifier, s'il existait réellement dans Bibliothèque Atestine des Manuscrits qui aient appartenu a la Bibliothèque du dit Roi achetés dans le 1560 par le Duc Alphonse II. — Ayant vérifié qu'il y a quelqu' uns de ces Codes en parchemin, ornés de superbes miniatures et dorures, lesquels forment un des ornements de la Bibliothèque depuis trois siècles, vous voyez bien Mr. le Chevalier, qu'il ne serait guère possible de priver la Bibliothèque de ces bijoux qui font l'admiration des étrangers depuis si longtemps. — Néanmoins S. A. R. pour donner une preuve non equivoque de sa déference envers S. M. l'Empereur en defaut de quelqu' un de ces livres que deux de ces précieux Codes manuscrits soyent mis a disposition de S. M. Ils contiennent les Homelies de St. Jerome et de St. Jean

Crisostome et tous les deux ornés des magnifiques dorures et miniatures et portent l'arme d'Hongrie, avec le corbeau et l'anneau. — S. A. R. ne sçauroit recevoir un prix de ces deux précieux Codes, mais il lui sera agréable d'avoir en échange des Manuscrits qui pourraient avoir de l'intérêt pour sa Bibliothèque, par exemple des Chroniques Modenaises existantes par hasard dans quelque une des Bibliothèques Imperiales, des Codes Manuscrits, cadeau du même Alphonse II. a l'Archiduc Ferdinand, son beau-frère lesquels étaient à Insbruck, ou quelque' autre objet littéraire en se remettant pleinement a ce que S. M. l'Empereur jugera convenable. — J'ai pourtant l'honneur de nous remettre ci-joint, Mr. le Chevalier ces deux précieux Codes ainsi que leur description afin qu'ils soient remis a leur destination. J'attendrai un mot sur la reception de la petite Caisse qui les contient et a son temps la réponse de Vienne. En attendant, je vous prie Mr. le Chevalier d'agréer.

G. Molza.

25. sz.

A toszkánai osztrák követ jegyzéke Molza marquis modenai külügyminiszterhez, melyben elismeri, hogy a modenai fejedelem által a magyar nemzetnek nagylelkűen aján-dékozott két Corvin-codexet egy ládikában átvette és ígéri, hogy ezeket mielőbb rendeltetési helyökre fogja küldeni.

Florence a 16. Octobre 1847.

Monsieur le Marquis! Je m'empresse d'avoir l'honneur d'accuser à Votre Excellence la reception de la Caisse, accompagnée par Sa Note du 10. d. c. et renferment les deux Codes manuscrits: Homelies de S. Jerome et S. Chrysostome provenant de l'ancienne Bibliothèque du Roi Mathias Corvinus de Hongrie. Me faisant un devoir de transmettre ce don précieux à la Chancellerie de Cour et d'État de S. M. l'Empereur pour être remis aux Etats du dit Royaume à la prochaine Diète, je ne manquerai pas d'y faire connaître les objets littéraires indiqués par Votre Excellence qu'il serait agréable a Son Altesse Royale de recevoir en échange des deux manuscrits, qu'Elle vient de céder très-gracieusement à la Hongrie. — Je saisis cette occasion pour avoir l'honneur de faire

agréer à Votre Excellence l'assurance de ma plus haute considération.

Schnitzer-Méreau.

Czím:

A Son Excellence Monsieur le Marquies Molza Grand Chambellan,
Chargé du Porte-feuille des Affaires étrangères
à Modène.

26. sz.

Metternich herczeg cs. kir. államkanczellár átírata a m. kir. udvari kanczelláriához, melyben értesíti, hogy a modenai fejedelem, modenai könyvtárából a magyar nemzetnek két Corvin-codexet ajándékozott, melyeknek megérkezését legközelebb várja.

Bécs, 1847. okt. 28.

Mit Beziehung auf die schätzbaren Zuschriften D. 215/15 und D. 10,935/455 vom 7-ten Jänner und 1-ten Juli d. J. beehre ich mich, der hochlöblichen kön. ungar. Hofkanzlei einen gesandtschaftlichen Bericht aus Florenz vom 19-ten d. M. gegen gefällige Rückstellung zu übermitteln.

Laut desselben haben sich, in folge der Nachforschungen, welche, auf den Wunsch des löblichen, in der herzoglichen Bibliothek zu Modena vorgenommen worden, wirklich daselbst mehrere Manuscripte vorgefunden, welche einst zur Büchersammlung des Königes Matthias Corvinus gehörten.

Zwei dieser Manuscripte, welche sich jedoch nicht auf Ungarn beziehen, nämlich Codices mit Homilien der heiligen Chrysostomus und Hieronymus sind von S. K. H. dem Herzoge zur Verfügung Sr. Majestät gestellt worden; was die übrigen hingegen betrifft, so erklärt das herzogliche Ministerium in seiner obigen Gesandtschaftsberichte beigeschlossenen Note aus den darin näher angegebenen Gründen, dass es die herzogliche Bibliothek dieser Manuscripte nicht berauben könne.

Hinsichtlich der, für die erwähnten beiden Codices zu gebenden Tauschobjecte bezeichnet das modenese Ministerium zwar jene Manuscripte, welche für die herzogliche Bibliothek von besonderem Interesse wären, überlässt jedoch die definitive Entscheidung der Auswahl dem Gutachten S. Majestät.

Indem ich dem demnächstigen Eintreffen der, der k. k. Gesandtschaft von dem Modenesischen Ministerium bereits zur Verfügung gestellten, obengenannten Codices entgegensehe, muss ich es Hochderselben anheimstellen wegen des Ersatzes, welcher dem Modenesischen Hof zu gewähren ist das diensame zu verfügen, nachdem ohne einen solchen Ersatz das jenseitige Anerbieten nicht wohl angenommen werden könnte.

Metternich.

Czím:

An das Präsidium der ungar. Hofkanzlei. D. 28. October 1847.
Die zu Modena befindlichen Manuscripte der Corvini'schen Bibliothek betreffend.

27. sz.

Lovag Arneth Alfréd a bécsi császári és királyi titkos udvari levéltár igazgatója a cs. és kir. külgyminiszteriumtól engedélyt kért és nyert, hogy az udvari levéltárban az utolsó években összegyűlt azon kéziratokat, melyeknek nincs történelmitartalmuk az udvari könyvtárban levő XIII—XVIII. századbeli, leginkább Magyarország történetére vonatkozó eredeti okmányokért becserélje. E czélból összeállította az általa cserébe ajánlott kéziratok jegyzékét, melyben a két modenai Corvin-codex 1. és 2. sz. alatt volt felsorolva. A tárgyalások az udvari könyvtárral és a cs. és kir. külgyminiszteriummal 1868. nov. 12-én kezdődtek és 1869-ben végződtek s az lett az eredményök, hogy az udvari levéltár 78 codexe az udvari könyvtárba került, mely viszont eredeti XIII—XVIII. századbeli okleveleket adott az udvari levéltárnak csere fejében.¹

1868. nov. 12.

28. sz.

Kivonat dr. Birk Ernő, a^{cs} császári udvari könyvtár praefectusának jelentéséből a császári titkos levéltárból csere fejében nyerendő két (modenai) Corvin-codex értékéről.

1869. február 17.

¹ Az eredeti okmány megvan a bécsi cs. és kir. udvari titkos levéltárban és az udvari könyvtárban.

Wien 17. Feber 1869.

267
H. B. 869.

Im Ganzen 78 Nummern Handschriften in 89 Bänden laut beiliegend. Verzeichniss. «Von besonderem Werthe für die k. k. Hofbibliothek sind die beiden ersten Nummern, 2 aus der Bibliothek des Königs von Ungarn Matthias Corvinus stammende, reich verzierte Pergamenthandschriften mit trefflichen Miniaturen der Florentiner Schule aus der 2. Hälfte des XV. Jahrhunderts. Da die kaiserliche Hofbibliothek seit den ersten Tagen ihres Bestandes schon den grössten Theil der berühmten, Corvinischen Bibliothek unter Ihre Cimelien zählt, so würde der Zuwachs dieser trefflich erhaltenen Manuscripte eine höchst wünschenswerthe Bezeichnung der Handschriftensammlung bilden»

Dr. Ernest Birk, m. p.

29. sz.

A cs. és kir. külügyminiszterium és a cs. kir. főudvarmesteri hivatal az udvari titkos levéltár és az udvari könyvtár közti cserét jóváhagyván, az udvari levéltár fönt jelzett 78 kézírata az udvari könyvtár és ennek XIII—XVIII. századbeli oklevelei az udvari levéltár tulajdonába mentek át.

1869. febr. 29.¹

30. sz.

A két modenai Corvin-codex ismertetése a bécsi udvari könyvtár nyomtatott catalogusában.

1875.²

1.

13,697. [Suppl. 2609.] m. XV. (1488.) 258. f. c. figg. et init coll. et deaur. 1^a vacat. 1^b—79^b. S. Hieronymus, Commentarius

¹ Az okmány eredetijét l. a bécsi titkos udvari levéltárban.

² Kivonat a bécsi udvari könyvtár: Tabulae Codicum Manuscriptorum Praeter Graecos et Orientales in Bibliotheca Palatina Vindobonensi asservatorum. Vindobonae 1875., című Catalogus VII. kötetéből.

in epistolam S. Pauli ad Galatas. 2. 79^b—136^a. Idem, Commentarius in epistolam S. Pauli ad Ephesios. 3. 136^a—165^a. Idem, Commentarius, in epistolam S. Pauli ad Titum. 4. 165^b—177^b. Idem, Commentarius in epistolam S. Pauli ad Philemonem. 5. 178^a—258^a. Nicolaus de Lyra, Postilla in epistolam S. Pauli ad Hebraeos «aedita . . . Anno salutis 1488. M. J. P.»

2.

13,698. [Suppl. 2610.] m. XV. 115. f. c. figg. et marg. coll. et deaur. 1. 1^a—102^b. S. Johannes Chrysostomus, Omiliae in epistolam S. Pauli ad Timotheum. 2. 102^b—126^a. Idem, Omiliae in epistolam S. Pauli ad Titum. 3. 126^b—137^a. Idem, Omiliae in epistolam S. Pauli ad Philemonem. 4. 137^a—155^b. Idem, Epistolae ad Olympiadem matronam. Quae hoc in codice continentur opera S. Johannis Chrysostomi sunt interpretis Ambrosii Traversari Camaldulensis.

31. sz.

Gr. Csáky Albin vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr átírata Pulszky Ferencz múzeumi igazgatóhoz a két modenai Corvin-codex ügyében.

1889. szept. hó 27.

39,065. sz. Csontos János könyvtári segédőr a Hunyady levéltár visszaszerzése ügyében benyújtott emlékiratában felhozza, hogy lemásolta mindazon diplomáciai levelezéseket, melyek a modenai két Corvin-codexnek a Nemzeti Múzeum számára történt adományozására vonatkoznak. Sziveskedjék Méltóságod Csontos segédőrt, Konstantinápolyból történt visszaérkezte után ezen másolatok bemutatására felhívni, s azokat saját kimerítő jelentése kíséretében bemutatni.

Budapest, 1889. évi szeptember hó 27-én.

Gr. Csáky.

Czím:

Méltóságos Pulszky Ferencz úrnak, a magyar nemzeti Múzeum igazgatójának.

32. sz.

Csontos János múzeumi könyvtári segédőr két emlékirata a két modenai Corvin-codex visszaszerzése ügyében.

1890. febr. 1. és 1891. jan. 10.¹

33. sz.

Pulszky Ferencz, a M. N. Múzeum igazgatójának két rendbeli felterjesztése a két modenai Corvin-codexnek a M. Nemzeti Múzeum részére leendő visszaszerzése ügyében.

1890. febr. 5. és 1891. jan. 15.

(Ezen és a következő 34., 35. számú okmányokat hivatalos tekintetből nem tartottuk időszerűnek itt egész terjedelmükben közzétenni. Szerk.)

34. sz.

Gróf Csáky Albin vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr indokolt fölterjesztése a cs. kir. főudvarmesteri hivatalhoz a két modenai Corvin-codexnek a M. Nemzeti Múzeum részére leendő visszaszerzése ügyében.

1891. ápril.

35. sz.

A cs. kir. főudvarmesteri hivatal átirata gróf Csáky Albin vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úrhoz a modenai két Corvin-codexnek a király ő Felsége által a M. N. Múzeum részére történt legkegyelmesebb átengedéséről.

1891. május 5.

36. sz.

Hartel N. udvari tanácsos, mint a bécsi cs. kir. udvari könyvtár cs. és kir. igazgatójának átirata gr. Csáky Albin vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterhez a bécsi udvari könyvtár 13,697. és 13,698. sz. codexének a M. N. Múzeum részére ő cs. és kir. apostoli Felsége által történt átengedéséről.

1891. máj. 7.

¹ Szövegét és mellékleteit lásd a «Magyar Könyv-Szemle» 1891-diki folyamában.

Z. 232. Kaiserl. und königl. Direktion der k. k. Hofbibliothek.

Wien, den 7 Mai 1891.

Euer Excellenz!

Die ergebenst unterzeichnete Direktion hat entsprechend dem Erlass des H. Obersthofmeisteramtes vom 6. Mai d. J. Z. 2756. den Custos der k. k. Hofbibliothek Herrn Eduard Chmelarz damit beauftragt, die beiden Handschriften der k. k. Hofbibliothek, welche Se. Majestät geschenkweise dem Nationalmuseum in Budapest überlassen hat, zugleich mit einem Schreiben von S. k. u. k. apostolischen Majestät Oberhofmeisteramt Euer Excellenz vorzustellen sich beehrt, ersucht dieselbe um gefällige Bestätigung des Empfanges der beiden Codices Nr. 13,697. u. 13,698. In grösster Ergebenheit zeichnet

Der k. u. k. Direktor der k. k. Hofbibliothek

Hartel.

37. sz.

*A M. N. Múzeum igazgatóságának elismervénye a két modenai Corvin-codexnek átvételéről.
1891. május 8.*

ELISMERVÉNY.

A «M. N. Múzeum Igazgatósága» ezennel elismeri, hogy a «bécsi cs. és kir. udvari könyvtár»-tól két Corvin-codexet, úgymint: *a)* Joannis Chrysostomi Homeliae In Epistolam Primam Ad Timotheum etc. és *b)* Beati Hieronymi Presbiteri In Commentarios Epistolae Beati Pauli Apostoli ad Galathas etc. cziműt, melyekből az első a «bécsi udvari könyvtár» 13,697. (Suppl. 2609.) és a másik 13,698. (Suppl. 2610.) signaturáját viseli, és melyeket Ő csász. és kir. Apost. Felsége legfelsőbb elhatározásával a cs. és kir. főudvarmesteri Hivatal 1891. május 6. 11 2756. sz. a. kelt átirata értelmében a budapesti M. N. Múzeumnak legkegyelmesebben ajándékozni méltóztatott, mai napon Chmelarz Eduárd úrtól, a bécsi cs. kir. udvari könyvtár őrétől, Szalay Imre min. tanácsos, mint a vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministerium képviselőjének, Pulszky Ferencz a m. n. múzeum igazgatójának és Csontos János, a mú-

zeumi könyvtárör-helyettesének, mint a könyvtár képviselőjének jelenlétében átvett s a könyvtár gyűjteményébe bekebelezett.

Kelt Budapesten, 1891. máj. 8.

Pulszky Ferencz,
a M. Nemzeti Múzeum igazgatója.
Csontos János,
múzeumi könyvtárör-helyettes.

Ezzel a modenai ket Corvin-codex ügye 44 évi huzavona után szerencsés befejezést nyert. A codexek Urunk királyunk ő Felsége legkegyelmesebb elhatározása következtében a M. N. Múzeum tulajdonába mentek át, s mi, midőn ezen eredményt, mint a «Magyar Könyv-Szemle» által megindított bibliographiai mozgalom egyik legnagyobb vívmánya gyanánt üdvözljük, hálátelt szívvvel és hazafiui lelkesedéssel kiáltjuk: Éljen a király! mint a magyar bibliographiának legnagyobb jótévője, ki midőn Mátyás király könyvtárának elszórt maradványait visszaszerzi nemzetünknek, felidézi emlékünkből a Mátyás-korabeli renaissance cultusát s felébreszti lelkünkben a reményt, hogy Mátyás király hírneves budai könyvtára a Habsburgok dicső uralkodása alatt Budán, a magyar királyok ősi székhelyén még fel fog támadni. Faxit Deus!